

DÔLEŽITOSŤ LOKALIZAČNÝCH FAKTOROV PRE ALOKÁCIU PODNIKOV V PRIESTORE

IMPORTANCE OF LOCALIZATION FACTORS FOR ENTERPRISES ALLOCATION

Monika Gubáňová

*Slovenská poľnohospodárska univerzita, Slovakia
monika.gubanova@uniag.sk*

Denisa Hanáčková

*Slovenská poľnohospodárska univerzita, Slovakia
denisa.hanackova@uniag.sk*

Abstrakt:

Cieľom príspevku je identifikovať lokalizačné faktory, ktoré významne ovplyvňujú alokáciu podniku v priestore. Lokalizačné faktory sú rozdelené do týchto kategórií lokalizácie: práca, trh, pôda a suroviny, životné prostredie, infraštruktúra, právne, sociálne a ekonomické podmienky. Niektoré faktory sú dôležité a niektoré faktory nemajú význam pri lokalizácii podniku. Prínosom príspevku je vypracovaný návrh metodického postupu určenia rozhodujúcich lokalizačných faktorov a výsledky dotazníkového prieskumu zameraného na zisťovanie dôležitosti lokalizačných faktorov pre alokáciu podnikov pôsobiacich v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore. Podniky primárneho sektora označili za najvýznamnejšie lokalizačné faktory pri ich lokalizácii klimatické podmienky, cenu, kvalitu a veľkosť pozemkov a vysporiadané vlastnícke práva k pôde. Podniky sekundárneho sektora považujú za významné ponuku kvalifikovanej pracovnej sily, rozvinutosť a nákladovosť cestnej dopravy, cenu práce a intenzitu konkurencie. Podniky pôsobiace v terciárnom sektore uviedli ako významné faktory ako ponuka kvalifikovanej a flexibilnej pracovnej sily, intenzita konkurencie, kúpyschopnosť obyvateľstva a znalosť miestneho trhu.

Kľúčové slová:

Alokácia podniku, lokalizačný faktor, primárny, sekundárny, terciárny sektor.

Abstract:

The aim of the paper was to identify the factors of localization which have significant impact on the spatial allocation of an enterprise. Localization factors are divided into several categories of localization: labour, market, land and goods, environment, infrastructure, legal, social and economic conditions. Some factors are important and some do not have significant influence when making a decision about allocation. The elaborated methodology for determination of significant localization factor, together with the results of questionnaire survey oriented on determination of significance of localization factors for spatial allocation of enterprises in first, second and tertiary sector, could be considered as the main benefits of the study. The enterprises which belong to primary sector consider climate conditions, price, quality and size of plots of land and determined land rights as the most important localization factors in their localization. The enterprises which are active in the secondary sector marked the supply of qualified labour force, stage of development and costs of road transportation, price of labour and intensity of competition as the most significant factors. The enterprises of the tertiary sector identified

Key words:

Allocation of the enterprise, location factor, primary, secondary, tertiary sector.

JEL: D70

1 Úvod

Lokalizačné faktory možno definovať ako určité sily, ktoré ovplyvňujú proces lokalizácie firiem v priestore. Lokalizačné faktory predstavujú vlastne výhodu, ktorá sa získava, ak podnik lokalizujeme na určitom mieste a nie na inom. Ekonomicky je táto výhoda úsporou na nákladoch. Pomocou kombinácie vhodných lokalizačných faktorov možno nájsť optimálne miesto alokácie firmy. Podnik si od miesta lokalizácie sľubuje čo najvýhodnejšie podmienky pre svoju činnosť. Tieto podmienky predstavujú súhrn ekonomických, sociálnych, legislatívnych, technických, prírodných a mnohých iných atribútov vlastných danému územiu. Hľadanie prijateľných lokalít vychádza najmä z identifikovania dôležitých lokalizačných faktorov. Väčšina organizácií sa totiž nesnaží hneď identifikovať najlepšiu lokalitu, ale radšej identifikuje určitý počet prijateľných lokalít, z ktorých si potom vyberá a tieto lokality nazýva lokalizačné alternatívy.

2 Metódy

Cieľom príspevku bolo hodnotiť dôležitosť lokalizačných faktorov pri alokácii podnikov primárneho, sekundárneho a terciárneho sektora. Lokalizačné faktory boli rozdelené do šiestich lokalizačných kategórií: práca, trh, pôda a suroviny, životné prostredie, infraštruktúra, právne a socioekonomické podmienky.

V príspevku bol navrhnutý metodický postup hodnotenia dôležitosti lokalizačných faktorov pre alokáciu podniku v priestore prostredníctvom bodovacej metódy. K jednotlivým lokalizačným faktorom boli priradené body podľa stupňa dôležitosti nasledovne: 0 – žiadny význam, 1 – malý význam, 2 – priemerný význam, 3 – veľký význam, 4 – rozhodujúci význam. Lokalizačný faktor, ktorý mal pre podnik rozhodujúci význam, mal pridelené najvyššie bodové hodnotenie a faktor bez významu pre podnik mal priradené najnižšie skóre. Lokalizačné faktory dosahujúce najvyšší bodový súčet mali pri lokalizácii podniku v priestore najväčší význam. Metodický postup hodnotenia významnosti lokalizačných faktorov bol použitý v rámci dotazníkového prieskumu s názvom „Dôležitosť lokalizačných faktorov pre alokáciu podnikov“. Cieľovou skupinou primárneho prieskumu boli podniky primárneho, sekundárneho a terciárneho sektora v nasledovnej štruktúre.

Tab. 1: Štruktúra respondentov dotazníkového prieskumu

	Počet podnikov	Podiel podnikov v %
Primárny sektor	26	9%
Sekundárny sektor	124	45%
Terciárny sektor	126	46%
Spolu	276	100%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe dotazníkového prieskumu, 2014

3 Výsledky práce

3.1 Analýza lokalizačných rozhodnutí

Rozhodovanie podnikov o svojej lokalizácii v určitom území závisí od lokalizačných faktorov. Existuje množstvo lokalizačných faktorov a ich význam závisí na preferenciách podnikateľského subjektu. Firma sa chce lokalizovať tak, aby dosiahla čo najvyšší zisk (Čadil, 2010). Lokalizačné rozhodnutie je pre podnik jedno z kľúčových rozhodnutí v rámci strategického plánovania a

neuskutočňuje sa často. Podnik uskutočňuje lokalizačné rozhodnutie pri zakladaní podniku; pri nedostatku kapacity, ak firme rastie dopyt po jej výrobkoch, službách; pri rozširovaní sa na nové trhy ako súčasť marketingovej stratégie; ako reakciu na zmenu podmienok na trhu, napr. zmeny v dostupnosti surovín, zmeny v dopyte zákazníkov atď. (Výrostová, 2010).

Keďže lokalitu možno zmeniť iba s vysokými nákladmi, lokalizačné rozhodnutie je relatívne ireverzibilné. Ceny vstupov a výstupov, trhové príležitosti, vznik nových konkurentov a ďalšie faktory možno na dlhšie obdobie len ťažko odhadnúť. Priestorové rozmiestnenie dodávateľov, odberateľov a konkurentov sa môže v istom období podstatne zmeniť, čo vyvoláva trhovú neistotu. Lokalizačné rozhodnutia sú takmer komplexné aj kvôli množstvu faktorov, na ktoré je potrebné prihliadať. Nesprávne zvolená lokalita môže podstatne znížiť šance novozaloženého podniku na prežitie (Maier, Tödting, 1997).

Buček, Reháč, Tvrdoň (2010) tvrdia, že lokalizačný faktor vplyva na umiestnenie lokalizačnej jednotky v priestore tým, že determinuje jej hospodárske výsledky. Aby bol lokalizačný faktor dôležitý pre firmu, musí spĺňať dva dôležité predpoklady:

1. má vplyv na náklady a výnosy podniku,
2. disponibilnosť, kvalita alebo cena faktora je priestorovo diferencovaná

Ak sú splnené tieto predpoklady, podniku v rozličných lokalitách vznikajú rôzne podmienky, ktoré musí pri lokalizačných rozhodnutiach brať do úvahy. Lokalizačný faktor a jeho význam závisí od druhu výrobku a typu technológie. Ďalej lokalizačná dôležitosť faktora závisí od stupňa lokalizácie, čiže faktor sa vyskytuje v niekoľkých málo lokalitách alebo je rovnomerne diferencovaný, a od jeho mobility, čo hovorí o možnostiach presunu faktora. Lokalizačné faktory sú pritom charakterizované kategóriami: množstvo lokalizačného faktora, cena lokalizačného faktora a kvalita lokalizačného faktora.

V priestorovej a regionálnej ekonomike sa lokalizačné faktory členia nasledovne (Belajová, Fáziková, 2005):

- Pôda a pozemky sú imobilný faktor a priestorovo pôsobia silne diferencujúco. Ide napr. o ceny pozemkov, pozemky s určitou kvalitou k ich prístupu a pod.
- Prírodné zdroje sa definujú ako prevažne presunuteľné a ich výskyt v priestore môže byť taktiež silne koncentrovaný.
- Kapitál je značne koncentrovaný a jeho mobilita závisí od druhu. Finančný kapitál je vysoko mobilný, čo však nemožno povedať o vecnom kapitáli. Ten, ak je už raz investovaný, je nemobilný, keďže náklady na jeho presun sú vysoké.
- Pracovné sily sú priestorovo veľmi diferencované, pokiaľ sa jedná o disponibilitu, kvalitu a cenu. Vysoko mobilná je denná dochádzka za prácou, pričom migrácia obyvateľstva medzi regiónmi je veľmi obmedzená.
- Technický pokrok/inovácie sú vymedzené ako priestorovo diferencované, čo znamená, že informácie o novej technike a formách sú mobilné, zatiaľ čo jej zavádzanie závisí od dopytu podnikov

Podľa Maiera, Tödtinga (1997) ďalším z dôležitých kritérií pre klasifikáciu lokalizačných faktorov je vzťah podniku s okolím. Podľa tohto kritéria sa lokalizačné faktory rozdeľujú nasledovne:

- disponibilnosť a prístup k inputom, napr. prírodné zdroje, pracovné sily, dostupnosť verejných služieb a pod. Dôležitá nie je len prítomnosť lokalizačných faktorov, ale aj ich množstvo, cena a kvalita;
- prístup k relevantným trhom a odberateľom na outputovej strane – závisí od trhového potenciálu, dopravných nákladov, možnosti spracovania odpadu, informácií a kontaktov a lokalizácie konkurentov,
- faktory činné na inputovej i outputovej strane – jedná sa o technickú a sociálnu infraštruktúru a aglomeračné výhody.

Hoover a Giarratani (1999) rozdeľujú lokalizačné faktory nasledovne:

- Lokálne vstupy, ktoré predstavujú ponuku miestnych nemobilných alebo slabo mobilných vstupov, napr. materiál, služby, pôda, klíma, kvalita vody, pracovná sila, lokálne poskytované verejné statky a pod.
- Miestny dopyt, ktorý zahŕňa podnik produkujúci niektoré výstupy, ktoré sú z hľadiska charakteru lokálne, napr. služby poskytované v oblasti cestovného ruchu, maloobchodov a pod. závislých od miestneho dopytu.
- Premiestniteľné vstupy (inputy), ktoré môžu byť premiestnené do inej lokality, napr. materiál, informácie, palivá, energie, suroviny atď.
- Vonkajší dopyt (outputy), ktoré môžu byť tak isto premiestnené do inej lokality a ich význam závisí od prístupu k trhom, kde sa tieto produkty a služby predávajú.

Blažek, Uhlíř (2002) uvádzajú, že podniky môžu rozhodovať o lokalite svojho pôsobenia na rôznych priestorových úrovniach. Za najdôležitejšie lokalizačné faktory pre alokáciu veľkých zahraničných investorov sú považované najmä makroekonomická a politická stabilita, úroveň cenovej hladiny, trhový potenciál, kvalita infraštruktúry či cenu pozemkov a pracovnej sily. Lokalizačné faktory teda motivujú resp. nemotivujú investorov k rozhodnutiu investovať v zahraničí. Časť investorov používa pri rozhodovaní dvojstupňový proces. V prvej fáze sa sústreďujú na výber dvoch - troch najvhodnejších krajín a až následne dochádza k výberu niekoľkých lokalít v daných krajinách na záverečný výber. (najprv výber cieľovej krajiny, následne vhodná lokalita) Hovoríme o stupňovitom lokalizačnom rozhodovaní. Časť investorov vyberá spomedzi konkrétnych lokalít už v prvej fáze so snahou nájsť „uspokojivú“ lokalitu. Spôsoby rozhodovania investorov sa líšia najmä z dôvodu veľkosti podniku (iný proces využívajú nadnárodné korporácie a iný malé a stredné podniky), ale aj v závislosti od krajiny, sektora alebo presúvanej zložky podniku (výskum, výroba, služby). Závislosť od lokality sa prejavuje v malých podnikoch úplne inak ako vo veľkých podnikoch. Malé podniky často pozostávajú len z jednej výrobných jednotky, vo väčšine prípadov sú vedené vlastníkami, majú malý obrat a počet zamestnancov. Lokalizačné rozhodnutia sa prijímajú zriedkavejšie. Často sa sústreďujú do fázy zakladania podniku alebo pri premiestňovaní výroby. V popredí záujmu je riešenie každodenných problémov. (problémy spojené s vývojom výrobku, resp. služby, voľbou a vývojom výrobných procesov, výstavbou trhu a financovaním.) Čas na strednodobé a dlhodobé plánovanie v podstate ani neostáva. Získavanie informácií sa obmedzuje na lokálne regionálne okolie alebo na okolie, pôsobisko podnikateľa, nakoľko má s nimi najužšie ekonomické, sociálne a ďalšie vzťahy, napríklad miesto bydliska. Domáci podnik etablojúci sa na regionálnych alebo miestnych trhoch sa rozhoduje na základe faktorov ako infraštruktúrna vybavenosť, rozvinutosť a nákladovosť dopravy, nižšia intenzita konkurencie, blízkosť dodávateľov a odberateľov, kúpyschopnosť obyvateľstva.

Tab. 2: Kritériá lokalizačného rozhodnutia pri výbere lokality na rôznych priestorových rovinách

Priestorová rovina	Kritériá/lokalizačné faktory
Krajina (národná úroveň)	Daňová politika, politická a hospodárska stabilita, inflácia, štátna podpora, legislatívne nástroje.
Región (regionálna úroveň)	Ponuka kvalifikovanej a nekvalifikovanej pracovnej sily, cena práce, prístup na trh a jeho dynamika, hospodárska štruktúra, dodávatelia, odberatelia, úroveň služieb v regióne, regionálne podpory.
Obec (miestna úroveň)	Rozvinutosť a nákladovosť dopravy (cestná, železničná, vodná, letecká), kvalita a kvantita pracovných síl, špecifická infraštruktúra (univerzity, výskumné zariadenia, kultúrne zariadenia, finančné inštitúcie), veľkosť miestneho trhu, intenzita konkurencie, lokálna hospodárska politika a podpory, kúpyschopnosť obyvateľstva.
Pozemok	Infraštruktúrne napojenie, veľkosť, cena, dostupnosť a kvalita pôdy, vlastnícke práva k pôde, stav životného prostredia.

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe Maier, Tödting, 1997

3.2 Vypracovanie metodického postupu určenia významných lokalizačných faktorov

Lokalizačné faktory, ktoré ovplyvňujú alokáciu podniku v priestore, boli rozdelené do nasledovných lokalizačných kategórií:

- práca,
- trh,
- pôda a suroviny,
- životné prostredie,
- infraštruktúra,
- právne a sociálno-ekonomické podmienky.

Niektoré z lokalizačných faktorov sú pri lokalizácii konkrétneho podniku určitého odvetvia dôležitejšie a niektoré nemajú žiadny vplyv. Jednotlivé lokalizačné faktory hodnotíme bodmi od 0 do 4 podľa dôležitosti akú im prikladáme. Aplikujeme bodovaciu metódu.

- 0 – žiadny význam
- 1 – malý význam
- 2 – priemerný význam
- 3 – veľký význam
- 4 – rozhodujúci význam

Lokalizačné faktory, ktoré získajú najvyšší počet bodov po sčítaní, majú rozhodujúci význam pri alokácii podniku v priestore, naopak faktory, ktoré dosiahnu najnižší súčet majú pre podnik malý alebo žiadny význam.

Tabuľka 3: Lokalizačné faktory diferencované podľa lokalizačných kategórií

Lokalizačná kategória	Lokalizačný faktor	Body
Práca	Ponuka kvalifikovanej pracovnej sily	
	Ponuka nekvalifikovanej pracovnej sily	
	Ponuka brigádnickej pracovnej sily	
	Ponuka sezónnej pracovnej sily	
	Ponuka PS so zmenenou pracovnou schopnosťou	
	Flexibilita pracovnej sily	
	Cena práce	
	Nedostatok iných pracovných príležitostí	
Trh	Blízkosť dodávateľov	
	Blízkosť odberateľov	
	Existencia podporných služieb	
	Organizovanosť distribučnej siete	
	Intenzita konkurencie v danom odvetví	
	Existencia podnikateľských príležitostí (diery na trhu)	
	Existencia podnikov vyrábajúcich komplementárne výrobky	
	Znalosť miestneho podnikateľského prostredia	
	Veľkosť miestneho trhu	
	Kúpyschopnosť obyvateľstva	
Náklady a náročnosť skladovania		
Náklady na dopravu surovín		
Pôda a suroviny	Cena pozemkov	
	Cena prenájmu pozemkov	
	Dostupnosť pozemkov	
	Veľkosť pozemkov	

	Kvalita pôdy	
	Využitie pôdy na poľnohospodárske účely	
	Využitie pôdy na nepoľnohospodárske účely	
	Vlastnícke práva k pôde	
	Blízkosť vodného zdroja	
	Cena úžitkovej vody	
	Cena pitnej vody	
	Kvalita vody	
	Zdroje a cena nerastných surovín	
	Možnosť ťažby nerastných surovín	
	Náklady na ťažbu surovín	
Životné prostredie	Možnosti skladovania, likvidácie odpadu, recyklácie	
	Miestne normy na vypúšťané nebezpečné látky	
	Prírodné prostredie (hornatosť, riečna sieť, zalesnenosť)	
	Klimatické podmienky	
	Atraktivnosť regiónu	
	Vplyv ochranárskych združení	
Infraštruktúrna vybavenosť	Rozvinutosť a nákladovosť cestnej dopravy	
	Rozvinutosť a nákladovosť železničnej dopravy	
	Rozvinutosť a nákladovosť vodnej dopravy	
	Rozvinutosť a nákladovosť leteckej dopravy	
	Dostupnosť skladovacích plôch	
	Existencia ropovodu a plynovodu	
	Cena a úroveň finančných služieb	
	Úroveň právnych a ekonomických služieb v regióne	
	Možnosti reklamy, reklamné agentúry, výstavníctva	
	Úroveň inštitúcií a služieb na podporu reg. rozvoja	
	Možnosti uspokojovania spol. potrieb zamestnancov (divadlá, kiná, športoviská....)	
	Úroveň zdravotnej starostlivosti	
	Dostupnosť rekreačných zariadení a športovísk	
	Rozvetvenosť informačných kanálov (TV, informačné siete...)	
	Možnosti ubytovania pracovníkov	
	Blízkosť administratívno-správnych zariadení	
	Možnosť využitia vlastných priestorov na podnikanie	
Právne a socioek. podmienky	Legislatívne nástroje podpory rozvoja regiónu	
	Finančná podpora regiónu (dotácie, daňové úľavy, ...)	
	Miestne nástroje na podporu regionálneho rozvoja	
	Hospodárska a politická stabilita regiónu	
	Miestne legislatívne obmedzenia podnikania	
	Úroveň kriminality	
	Národnostná a etnická štruktúra obyvateľstva	
	Výrobné a spotrebiteľské návyky obyvateľstva	
	Blízkosť priemyselných parkov a podnikateľských inkubátorov	

Zdroj: Vlastné spracovanie, 2012

4 Diskusia

4.1 Interpretácia výsledkov dotazníkového prieskumu „Dôležitosť lokalizačných faktorov pre alokáciu podnikov“

Navrhnutý metodický postup určenia rozhodujúcich lokalizačných faktorov bol použitý v rámci dotazníkového prieskumu. Dotazníkový prieskum bol realizovaný na vzorke 276 podnikov pôsobiacich v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore.

Najvýznamnejším lokalizačným faktorom uvádzaným podnikmi primárneho sektora sú klimatické podmienky. Klimatické pomery vplyvom množstva zrážok, teplotou vzduchu, vetrom, slnečným svitom bezprostredne determinujú predovšetkým lokalizáciu rastlinnej výroby.

Pre firmy pôsobiace v primárnom sektore v odvetví poľnohospodárstva je rozhodujúca cena, kvalita, veľkosť a dostupnosť pozemkov, pretože poľnohospodárske firmy potrebujú pre svoje aktivity rozľahlé, úrodné poľnohospodárske pôdy situované na periférii, súčasne však preferujú blízkosť odberateľov primárnych poľnohospodárskych surovín z dôvodu naliehavosti spotreby komodít (napr. mäso, mlieko, vajcia, ovocie, zelenina) a šetrenia dopravných nákladov. Cenu poľnohospodárskej pôdy významnou mierou ovplyvňuje aj poloha pozemku voči obci, atraktivnosť lokality, chránené územia, konkurencia medzi kupujúcimi atď. Úradná cena poľnohospodárskej pôdy v SR sa podľa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ) pohybuje zhruba v intervale od 1 000 do 4 000 eur, pričom reálne trhové ceny, za ktoré sa naozaj predáva, sa najčastejšie pohybujú medzi uvedenými hranicami. Na Slovensku v súčasnosti neexistuje jednotný cenový predpis, ktorý by stanovil jednotnú výšku ceny poľnohospodárskej pôdy. Máme viacero právnych predpisov, ktoré stanovujú cenu pôdy v závislosti od účelu, na ktorý sa cena zisťuje.

Trh s pôdou naráža v Slovenskej republike na mnoho praktických problémov, vrátane rozdrobenosti vlastníctva a stále neukončených pozemkových úprav. Dôležitým determinantom pre alokáciu dopytovaných podnikov primárneho sektora sú vysporiadané vlastnícke práva k pozemkom. Vysporiadanie vlastníctva umožní robiť pozemkové úpravy, efektívne využívať pôdu na poľnohospodársku výrobu, zabezpečiť rozvoj podnikateľskej činnosti a rozvoj trhu s pôdou (tabuľka 4).

Tabuľka 4: Lokalizačné faktory s rozhodujúcim významom pre podniky v primárnom sektore

Primárny sektor	Klimatické podmienky
	Cena pôdy
	Kvalita pôdy
	Vlastnícke práva k pôde
	Veľkosť pozemkov

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výsledkov dotazníkového prieskumu, 2014

Firmy pôsobiace v sekundárnom, spracovateľskom sektore za najdôležitejší faktor označili cenu práce, pretože výška mzdových nákladov ovplyvňuje výsledok hospodárenia podniku. Faktor cena práce predstavuje indikátor regionálneho vývoja ponuky a dopytu na trhu práce. V tomto vývoji sú zohľadnené makroekonomicky či mikroekonomicky podmienené zmeny štrukturálnych charakteristík regionálnej ekonomiky. Cena práce je typickým lokalizačným faktorom, ktorý vnímajú veľké alebo nadnárodné podniky najmä na národnej úrovni. Na regionálnej úrovni je jeho význam determinovaný intenzitou medziregionálnej diferenciácie v cene práce, ktorá je vyjadrovaná prostredníctvom ukazovateľa priemerná mzda.

Ďalšími faktormi, ktoré podniky označili ako dôležité boli ponuka kvalifikovanej pracovnej sily a flexibilita pracovnej sily, ktoré taktiež vplyvajú na výrobný proces, či už skúsenosťami, efektívnosťou alebo mnohostrannosťou zamestnancov. Zamestnávateľia vyžadujú kvalifikovaných zamestnancov so vzdelaním v odbore, uprednostňujú pracovníkov s praxou.

Faktor flexibilita pracovnej sily vyjadruje mieru prispôsobovania sa pracovných síl neustálym zmenám, ktoré vyplývajú z trhovej ekonomiky. Flexibilná pracovná sila je nielen pripravená reagovať na zmenu vo vykonávanej práci, ale takéto zmeny i akceptuje. Flexibilita pracovnej sily, je podmienkou dynamického fungovania podnikových činností. Výkonová alebo časová flexibilita sú v súčasnosti nevyhnutnou požiadavkou kvalitnej pracovnej sily.

Pre podniky sekundárneho sektora sú významné aj infraštruktúrne faktory, predovšetkým rozvinutosť a nákladovosť cestnej dopravy. Kvalitu podnikateľského prostredia výrazne zvyšuje dostupnosť diaľnic a ciest I. triedy, predovšetkým z dôvodu efektívneho transportu vstupov a výstupov, čo sa prejaví v znížení dopravných nákladov.

Intenzita konkurencie je ďalším dôležitým faktorom pre podniky sekundárneho sektora. Podniky sa snažia udržať si stabilné miesto na trhu medzi firmami vyrábajúcimi substitučné produkty a konkurencia ich posúva vpred. Podniky sa snažia v konkurenčnom prostredí získať čo najlepšiu pozíciu, oslabiť tak ostatných a nakoniec chcú ovládnuť trh (tabuľka 5).

Tabuľka 5: Lokalizačné faktory s rozhodujúcim významom pre podniky v sekundárnom sektore

Sekundárny sektor	Ponuka kvalifikovanej pracovnej sily
	Rozvinutosť a nákladovosť cestnej dopravy
	Cena práce
	Intenzita konkurencie v danom odvetví
	Flexibilita pracovnej sily

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výsledkov dotazníkového prieskumu, 2014

Podniky terciárneho sektora uviedli zhodne ako podniky sekundárneho sektora ako významné faktory lokalizácie ponuku kvalifikovanej pracovnej sily, flexibilitu pracovnej sily a intenzitu konkurencie. Ďalšími faktormi, ktoré označili, sú kúpyschopnosť obyvateľstva a znalosť miestneho trhu. Podiel kúpyschopného obyvateľstva sa odráža na celkovom objeme predaja a ziskovosti podniku. Znalosť miestneho podnikateľského prostredia má pre podnik veľký význam, nakoľko poznanie trhu vedie k vyššej efektívnosti v komunikácii s ostatnými trhovými subjektmi, poznaniu príležitostí a plánovaniu výroby (tabuľka 6).

Tabuľka 6: Lokalizačné faktory s rozhodujúcim významom pre podniky v terciárnom sektore

Terciárny sektor	Ponuka kvalifikovanej pracovnej sily
	Flexibilita pracovnej sily
	Intenzita konkurencie v danom odvetví
	Kúpyschopnosť obyvateľstva
	Znalosť miestneho podnikateľského prostredia

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe výsledkov dotazníkového prieskumu, 2014

Lokalizačné rozhodnutie je pre podnik jedno z kľúčových rozhodnutí v rámci strategického plánovania. Hodnotenie lokality podnikom na základe analýzy lokalizačných faktorov je vynikajúcim nástrojom procesu výberu lokality. Hľadanie prijateľných lokalít vychádza najmä z identifikovania dôležitých lokalizačných faktorov. Prínosom príspevku je návrh metodického postupu určenia rozhodujúcich lokalizačných faktorov a výsledky dotazníkového prieskumu zameraného na zisťovanie dôležitosti lokalizačných faktorov pre alokáciu podnikov pôsobiach v primárnom, sekundárnom a terciárnom sektore. Podniky primárneho sektora označili ako najvýznamnejšie lokalizačné faktory klimatické podmienky, cenu, kvalitu a veľkosť pozemkov a vysporiadané vlastnícke práva k pozemkom. Pre podniky sekundárneho sektora sú rozhodujúce ponuka kvalifikovanej pracovnej sily, cena práce a flexibilita pracovnej sily v rámci lokalizačnej kategórie práca. Z kategórie infraštruktúrna vybavenosť je významná rozvinutosť a nákladovosť cestnej dopravy a z kategórie trh intenzita konkurencie. Podniky terciárneho sektora uvádzajú zhodne ako podniky sekundárneho sektora ako rozhodujúce pracovné faktory, konkrétne ponuku kvalifikovanej pracovnej sily a flexibilitu pracovnej sily. Okrem toho označili

trhové faktory ako intenzita konkurencie v danom odvetví, kúpyschopnosť obyvateľstva a znalosť miestneho podnikateľského prostredia.

Literatúra

- [1] BELAJOVÁ, A., FÁZIKOVÁ, M. 2005. Regionálna ekonomika. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. 245 s. ISBN 80-8069-513-X.
- [2] BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. 2002. Teorie regionálního rozvoje. Praha: Karolinum. 2002. ISBN: 80-246-0384-5.
- [3] BUČEK, M., REHÁK, Š., TVRDOŇ, J. 2010. *Regionálna ekonómia a politika*. Bratislava : Iura Edition, 2010. ISBN 978-80-8078-362-4.
- [4] ČADIL, J. 2010. *Regionální ekonomie : teorie a aplikace*. Praha : C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-191-8.
- [5] HOOVER, E. M., GIARRATANI, F. 1999. An Introduction to Regional Economics. [online] [cit.2014-8-9]. Dostupné na: <<http://www.rri.wvu.edu/WebBook/Giarratani/chaptertwo.htm#2.3/>>
- [6] MAIER, G., TÖDTLING, F. 1997. *Regionálna a urbanistická ekonomika : Teória lokalizácie a priestorová štruktúra*. Bratislava : ELITA, 1997. ISBN 80-8044-044-1.
- [7] VÝROSTOVÁ, E. 2010. *Regionálna ekonomika a rozvoj*. Bratislava : Iura Edition, 2010. ISBN 978-80-8078-361-7.